

4. godišnji tečaj i međunarodna konferencija "Knjižnice u digitalno doba", Dubrovnik i Mljet, 26–30. svibnja 2003.

Projekt Knjižnice u digitalno doba (Libraries in digital age – LIDA) pokrenut je 2000. godine kao odgovor knjižnica te informacijskih sustava i usluga na promjene i izazove digitalnog okruženja, s naglaskom na suvremene probleme, prednosti i rješenja. Svake se godine odabire nova, «goruća» tema, koja se obrađuje u dva dijela: prvi se dio bavi istraživanjima i razvojem, a drugi se odnosi na napredak u primjeni i praksi.

Ovogodišnja je, četvrta po redu LIDA, pod nazivom *WWW and information retrieval & WWW and libraries* u organizaciji Odsjeka informacijskih znanosti Pedagoškoga fakulteta Sveučilišta u Osijeku i School of Communication, Information and Library Studies Rutgers University bila posvećena Internetu. Web je prostran, neujednačen i uglavnom nedovoljno organiziran, što ga čini teško pretraživim. Većina se u njemu korisnika teško snalazi pa su stoga učinkovita potraga i tehnike pretraživanja presudni za njegovu uporabu. Pretraživanje informacija (information retrieval–IR) postalo je važna komponenta weba i iz toga je razloga prvi dio LIDA-e 2003. bio posvećen istraživanju i projektima vezanim uz pretraživanje informacija na webu, organiziranima u okviru sljedećih tema:

- napredak u IR tehnikama specifičnim za web i primjenjivima na različitim objektima – tekst, slike, audio i multimedija
- organizacija i reprezentacija informacija na webu za pretraživanje
- studija pretraživača – algoritmi, evaluacije, izvedbe, usporedbe
- potraga za informacijama i web
- metodologije istraživanja, metrika, modeli
- kritički pregled istraživanja i napretka u navedenim područjima.

Budući da je u porastu broj digitalnih knjižnica koje svoje gradivo i usluge čine dostupnim preko weba, a još je veći broj onih koje se svakodnevno njime služe, knjižnice se suočavaju s raznovrsnim mogućnostima i izazovima u osmišljavanju svojega budućeg djelovanja. Drugi je dio LIDA-e stoga bio posvećen projektima, prednostima i prikazima knjižničnih aplikacija na webu. Pozvani su predavači predstavili svoja iskustva u digitalizaciji knjižnoga gradiva, u radu s različitim medijima (tekst, slike, multimedija), u izgradnji digitalnih knjižničnih usluga i web sučelja te njihovoj evaluaciji.

Rad se konferencije odvijao u šest dana, ispunjenih brojnim predavanjima, prezentacijama i radionicama. Pretkonferencijskog je dana održan otvoreni sastanak American Society for Information Science and Technology/European Chapter (ASIST/EC) pod predsjedanjem Emila Levinea (ASIST European Chapter Advisor, Vienna, Austria) u kojem su prikazani historijat, razvoj i pregled djelatnosti ove organizacije. Slijedilo je izvješće s godišnjega sastanka ASIST/EC-a održanog u Philadelphiji 2002. i panel diskusija o ulozi stručnih udruženju u razvoju znanstvene karijere te mogućnostima i prednostima članstva u ASIST-u. Nakon toga uvodnog djela svoje su web stranice predstavili HIDRA i Gradska knjižnica Medveščak. Razvoj i djelatnost integriranoga knjižničnog sustava CROLIST predstavila je Sofija Klarin iz NSK, a o uporabi WebCT-a u objavljivanju radova i komuniciranju sa studentima govorio je Ivica Matotek iz CARNET-a.

Prvi je konferencijski dan započeo otvaranjem skupa, nakon čega je slijedilo izlaganje Sande Erdelez (University of Missouri, Columbia, MO, USA) *The impact of change in web-based IR systems on users' experience*, u kojem je prikazala promjenjivo web okruženje na

primjeru razvoja IR sustava, tehnologija, kao i znanja, očekivanja i iskustva korisnika te dala procjenu utjecaja tih promjena na razvoj novih pristupa u istraživačkim studijama (primjeri DELL Computer i Liz Claiborne). Prva je sjednica donijela zanimljiva izlaganja: Elizabeth D. Liddy (Syracuse University, Syracuse, NY, USA) *Metadata: Generation and evaluation* predstavila je više istraživanja i projekata s američkih sveučilišta kojima je svrha mjerenje kvalitete i korisnosti metapodataka, a Linda White (Library of Congress, Washington, DC, USA) *Ask A Librarian and QuestionPoint: Integrating collaborative and digital reference in the real world (and in a really big library)* prikazala je razvijanje digitalne informacijske službe na primjeru jedne od najvećih svjetskih knjižnica. Nakon predavanja slijedile su prezentacija SCONE-a, škotske mreže koji nudi informacije o kulturnim izvorima, predstavljanje novih usluga i djelatnosti Digitalne knjižnice John von Neumann iz Budimpešte te The German Network of Multimedia Resource Centers inicijative za zajedničkim djelovanjem multimedijalnih centara.

Nakon uvodnoga predavanja drugoga dana, *The challenge of finding information in long documents* (David J. Harper, The Robert Gordon University, Aberdeen, UK), sudionici su ostatak prijedpodneva proveli između dvije radionice: *Finding information through the Internet and the WWW in 2003: "You mean Google?"* (Paul Nieuwenhuysen-Vrije University Brussel, Brussel, Belgium), posvećenoj problemima pretraživanja i interpretaciji podataka na webu, i *Creating effective library web sites for children and young adults* (Ross J. Todd-School of Communication, Information and Library Studies Rutgers, the State University of New Jersey, USA). Poslijepodnevna su se izlaganja bavila pitanjima elektroničkih publikacija u znanstvenim knjižnicama te unaprjeđenju informacijskih usluga knjižnica zemalja u razvoju. Dan je završio prezentacijom postera na kojima je preko dvadesetak sudionika LIDA-e predstavilo svoje projekte, istraživanja i primjere iz vlastitoga rada.

U srijedu ujutro svi su sudionici konferencije otputovali na Mljet, a rad je nastavljen poslijepodnevnim predavanjima. Tom Delsey (Research Consultant, Ottawa, Canada) u izlaganju *Authority records in a networked environment* objasnio je princip izrade normativnih zapisa u mrežnom okruženju opisujući pronalaženje, identifikaciju i integriranje zapisa tijekom tri etape rada: izrade prinosa za zajedničku nacionalnu datoteku, pronalaženja izvedenih zapisa iz vanjskih izvora te spajanja zapisa u složenu višenacionalnu/višejezičnu datoteku. O svojim su iskustvima u organizaciji rada knjižnica i uvođenju novih knjižničnih usluga u digitalnom okruženju govorili Martin Svoboda (State Technical Library, Prague, Czech Republic), *Library Services in the Digital Environment* i Carolin Baker (Refugee Studies Centre, University of Oxford, UK), *Collection management for Forced Migration Digital Library*, dok je Jadranka Stojanovski (Rudjer Boskovic Institute's Library, Zagreb, Croatia) u svom izlaganju *A Content analysis of Croatian academic and special libraries web sites* dala kvantitativnu i kvalitativnu analizu web stranica hrvatskih knjižnica. Radni je dan završio dvjema zanimljivim radionicima *Implementing digital initiatives: Lessons learned at the Library of Congress* i *Oral History and Documentary History: Applications in Library and Information Science*, koje su prikazale kako se zahvaljujući mnogostrukim primjenama suvremenih tehnologija, mogu ostvariti zanimljivi kulturno-historijski projekti u različitim tipovima informacijskih ustanova.

Posljednjega su radnoga dana slijedila predavanja i radionice posvećene pitanjima unaprjeđenja knjižničnih usluga, među ostalima *Evolutionary creatures in the library? Improving information access, questioning possible tomorrows* Colina T. Schmidta (Besançon University, France), *Adding value through library Web sites* i *The Library as Content Provider: Developments in Scholarly Communication* Marte Deyrup (Seton Hall University Libraries, NY, USA). Scott Nicholson (Syracuse University School of Information Studies, Syracuse, NY, USA) u izlaganju *Bibliomining for automated collection development*

in a digital library: Using data mining to discover Web-based scholarly research works prikazao svoje istraživanje na izradi informacijskoga alata koji bi razlikovao web stranice na kojima se objavljeni znanstveno-istraživački radovi od onih na kojima ih nema, na što su ga potakle poteškoće u njihovu pronalaženju preko "običnih" internetskih pretraživača, a nevidljivom se webu, odnosno njegovu sadržaju kojemu se ne može pristupiti preko mrežnih pretraživača, posvetio i Tefko Saračević (Rutgers University, New Brunswick, NJ USA) u izlaganju *Invisible Web revisited*. Rad *Hypertext, myth of coauthor, and the process of interactivity* Hajrudina Hromadžića (Institutum Studiorum Humanitatis, Ljubljana, Slovenia) kritički je argumentirao problem doživljavanja WWW-a kao elektroničke knjižnice, tj. odnos autor/pisac, s jedne, i čitatelj/konzument s druge strane, te pojam interaktivnosti u tome kontekstu. Natasa Milić-Frayling (Microsoft Research Ltd, Cambridge, UK) u radu *Enhanced Web Publishing Towards Integration of Search and Browsing* opisala je MIDAS (Meta-Information Delivery and Annotation Services) shemu za stvaranje, distribuciju i uporabu opsežnih metapodataka web sadržaja i predstavila na njoj zasnovane korisničke aplikacije SiteExplorer i SearchMobile.

Konferencija je završila okruglim stolom *Digital libraries: where are we and where are we going?* i sjednicom na kojoj su sudionici još jednom imali prilike razmijeniti svoja iskustva i sintetizirati informacije dobivene proteklih dana. Poslijekonferencijski je dan u potpunosti bio posvećen radionici *FRBR and FRANAR: Models for a New Conceptualisation of Bibliographic Control*.

Na kraju izvješća željela bih napomenuti da je ova konferencija, premda u nazivu posvećena knjižnicama, namijenjena informacijskim stručnjacima različitih profila. Organizacija, iskoristivost i komunikacija informacijskih resursa javnosti, kao i razvoj kvalitetnih pristupnih informacijskih proizvoda i usluga, primjer su otvorenih pitanja u arhivima na koja je moguće odgovoriti primjenjujući neka od postojećih iskustava iznesenih na ovom ili sličnim skupovima. Razvoj i primjena suvremenih tehnologija, digitalizacija, baze podataka, metapodaci, istraživački projekti koji se bave organizacijom znanja i novim mogućnostima prezentacije kulturne baštine kao i brojne druge teme spomenute na ovoj konferenciji, od interesa su i za arhivsku zajednicu, stoga se nadam da će se u budućnosti i arhivisti uključiti u njezin rad.

Vlatka Lemić